

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 279/20, Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej w pkt. 1. zasądził od pozwanego A. W. na rzecz powoda K. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. kwotę 2 341,55 zł, w tym kwotę 2 096 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 maja 2019 roku do dnia 17 grudnia 2020 roku; w pkt. 2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w pkt. 3. zasądzoną w punkcie 1. wyroku kwotę rozłożył pozwanemu A. W. na 12 miesięcznych rat, płatnych do 10-go każdego miesiąca, począwszy od 10 lutego 2021 roku, przy czym 11 rat płatnych będzie w wysokości 200 zł, a ostatnia 12 rata płatna będzie w wysokości 141,55 zł; w pkt. 4. nie obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu stronie powodowej kosztów procesu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł powód, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie pkt . 2, 3 oraz 4 wyroku. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu powód zarzucił:

I. Mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów materialnych, a mianowicie:

1. art. 385¹ k.c. poprzez uznanie, iż zapisy umowy pożyczki, dotyczące opłaty operacyjnej są sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszają interesy konsumenta;
2. art. 58 k.c. poprzez uznanie, że zapisy umowy zmierzają do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych.

W konkluzji skarżący powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie roszczenia na rzecz powoda zgodnie z żądaniem pozwu, ewentualnie w razie nie uwzględnienia żądania w pkt. 1, wniósł o chylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, w celu przeprowadzenia w całości w postępowania dowodowego, a ponadto zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany ustosunkował się do treści wywiedzionej apelacji wnosząc o jej oddalenie, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem II instancji według norm przepisanych, z daleko posuniętej ostrożności – w przypadku uwzględnienia apelacji w całości lub części – podtrzymał wniosek o rozłożenie świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. – z wysokością raty nie większą niż 200 zł miesięcznie oraz nieobciążanie pozwanego kosztami postępowania za obie instancje na podstawie art. 102 k.p.c.

Odnotowania wymaga nadto fakt, iż w toku postępowania przed Sądem II instancji doszło do zmiany powoda. W konsekwencji na miejsce dotychczasowego powoda – K. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. wstąpił (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G. (postanowienie –k.190).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację powoda należało oddalić.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne.

Istota przedmiotowego sporu na etapie postępowania apelacyjnego w gruncie rzeczy opiera się na odmiennym stanowisku skarżącego co do abuzywności postanowień umowy pożyczki. W ocenie powoda umowa pożyczki nr (...), która została zawarta przez pozwanego z (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W., nie zawiera w sobie postanowień rażąco naruszających interesów pozwanego będącego konsumentem.

Zważywszy na brak podniesienia zarzutów prawa procesowego, odnieść się należy wyłącznie do zastrzeżeń z zakresu prawa materialnego, które wysunęła strona skarżąca.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że nie ma racji skarżący zarzucając naruszenie art. 385¹ k.c. Zdaniem powoda do naruszenia wskazanego unormowania doszło w konsekwencji uznania, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące opłaty operacyjnej są sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszają interesy konsumenta.

Zgodnie z treścią przywołanej regulacji, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W przedmiotowej sprawie kluczowym jest zauważenie, że przedmiotowa umowa została zawarta między stronami poprzez wykorzystanie wzorca umownego, którego postanowienia, zwłaszcza te odnoszące się do opłaty operacyjnej, niewątpliwie naruszają interesy konsumenta. Do głównych świadczeń stron umowy pożyczki należą: udostępnienie środków finansowych oraz zwrot tych środków, a także w sytuacji, gdy umowa ta jest odpłatna – stosowne wynagrodzenie stronie udzielającej pożyczki. Owym wynagrodzeniem są przede wszystkim odsetki. Celem zapobiegnięcia naruszenia zasad uczciwego obrotu umowa powinna określać, które spośród opłat i prowizji stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy, zaś które spośród nich przeznacza się na pokrycie kosztów wygenerowanych faktem udzielenia pożyczki. Za niedozwolone klauzule umowne, w świetle art. 385¹ § 1 k.c., należy każdorazowo uznawać te postanowienia umowne, które pod postacią opłaty pobieranej formalnie na poczet pokrycia kosztów konkretnych czynności, w rzeczywistości stanowią dla pożyczkodawcy źródło dodatkowego zysku, ukryte przed konsumentem, pozwalając mu jednocześnie omijać przepisy dotyczące wysokości odsetek maksymalnych oraz niedopuszczalności kary umownej za niespełnienie świadczenia pieniężnego- art. 483 § 1 k.c. (tak Sąd Okręgowy w Suwałkach, w wyroku z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt I Ca 452/17).

W kontekście zarzutu naruszenia art. 58 k.c. rację przyznać zatem należało Sądowi I instancji, który uznał, że pożyczkodawca winien był wykazać cel, na jaki przeznacza się pobieraną kwotę z tytułu opłaty operacyjnej. Wysokość opłaty operacyjnej powinna być określona w umowie w sposób, który nie spowoduje nadmiernego obciążenia konsumenta pozaodsetkowymi kosztami związanymi z zawarciem umowy. Nadto powinna mieć uzasadnienie w nakładzie pracy (w tym związanego z ryzykiem niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez kredytobiorcę), w wydatkach na przygotowanie i realizację umowy, tak aby nie kreowała bezpodstawnego przysporzenia po stronie kredytodawcy. Okoliczności te podlegają badaniu przez Sąd w sporze o zapłatę takich należności z urzędu. Pierwotny wierzyciel zaniechał sprecyzowania w umowie, na jaki cel przeznaczone są pobierane jako opłata operacyjna środki. Kluczowym jest tu również rażąco nadmierna kwota tejże opłaty, która oscyluje wokół równowartości zaciągniętego zobowiązania. Brak szczegółowych informacji, które powinien posiadać konsument odnośnie ich celu, pozwala na domniemanie, iż kwota ta w istocie stanowi dodatkowe wynagrodzenie pożyczkodawcy, co zmierza do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych. Nie sposób zatem dojść do wniosków odmiennych, które próbował w wywiedzionej apelacji uprawdopodobnić skarżący.

Prawidłowości zaprezentowanej wyżej oceny w niczym nie podważa argumentacja apelującego odwołująca się do przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i przewidzianej w niej możliwości zamieszczenia w umowie pożyczki dodatkowych opłat i prowizji. Skarżący nie dostrzega, że istota omawianego problemu nie sprowadza się do oceny samej dopuszczalności ustalenia w umowie pożyczki opłat dodatkowych obciążających pożyczkobiorcę, ale ich wysokości w relacji do wartości przekazanego do dyspozycji kapitału. Wbrew odmiennemu przekonaniu skarżącego, przedmiotowa ustawa w art. 36a nie zapewnia dowolności w kształtowaniu wysokości tychże opłat aż do wysokości opłat maksymalnych. Ustawodawca restrykcyjnie ograniczył swobodę ustalania kosztów obciążających konsumenta wprowadzając opisane wzorem do wyliczenia pojęcie „maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu/

pożyczki”. Koszty maksymalne, to nie są koszty standardowe, naliczane niejako automatycznie. Wysokość naliczanej opłaty operacyjnej musi się mieścić w granicach ustawowych i być uzasadniona okolicznościami konkretnego przypadku. Wysokość ta podlega ocenie w kontekście zasad uczciwego obrotu.

Słusznie zauważył Sąd I instancji, że powód nie wykazał, iż wysokość spornej opłaty znajduje odzwierciedlenie w kosztach poniesionych związanych z realizacją pożyczki. Przedmiotowa pożyczka nie miała charakteru mikropożyczki, gdzie koszty operacyjne rzeczywiście są wysokie w stosunku do pożyczanego kapitału. W świetle zaś zasad doświadczenia życiowego i reguł obrotu gospodarczego nie sposób przyjąć, że rzetelnie prowadzona działalność gospodarcza generuje sporne koszty na tak wysokim poziomie. Uznać zatem trzeba, że doszło do rażącego zachwiania ekwiwalentności świadczeń stron, przysparzając pożyczkodawcy korzyści nie dające się uzasadnić żadnymi racjami.

Niezależnie od powyższego, ukształtowanie wynagrodzenia należnego pożyczkodawcy w oparciu o ustanowienie opłaty operacyjnej za udzielenie pożyczki w omawianej wysokości stanowi także obejście bezwzględnie obowiązującego przepisu art. 359 § 2¹ k.c. ograniczającego wysokość odsetek maksymalnych. Dokładnie rzecz biorąc była to próba ukrycia rzeczywistego oprocentowania pożyczki. Opłata w postaci przyjętej przez strony w niniejszej sprawie w praktyce nie różniła się przecież od zastrzeżenia odsetek, gdyż zobowiązaniu do zapłaty tejże opłaty nie odpowiadało przy tym żadne inne zobowiązanie powoda jak tylko oddanie kapitału do dyspozycji pozwanego. Bez znaczenia pozostaje to, iż omawiana opłata została ukształtowana w taki sposób, iż nadano jej cechę samodzielności i zdefiniowano ją w postaci konkretnej kwoty należnej za cały okres, a nie poprzez określenie stopy procentowej, pozwalającej tę kwotę należną dopiero ustalić, albowiem nie zmienia to istoty tego zobowiązania. Powód w istocie zastosował sporną opłatę w tym samym celu, w jakim zostały zastosowane odsetki, a zatem jako wynagrodzenie za udzielenie kredytu konsumenckiego, a ich suma znacznie przekracza wysokość odsetek maksymalnych przewidzianych ustawą. Gdyby więc nawet przyjąć, że zastrzeżenie umowne opłaty operacyjnej nie jest klauzulą niedozwoloną, to i tak należy uznać je za nieważne w oparciu o art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 359 § 2¹ k.c.

W konsekwencji powyższych rozważań niezasadna apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o regulację zawartą w art. 98 § 1 k.p.c. ,zgodnie z zasadą odpowiedzialnością za wynik procesu. Z tych też względów na rzecz pozwanego zostały zasądzone od powoda koszty poniesione na wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. - Dz.U. z 2018 r., poz. 265).